

Folketinget – Retsudvalget
Christiansborg, den 24. september 2007

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 690
Offentligt

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere.

Baggrundsmateriale til studietur til fængsler m.v. i Jylland og på Fyn den 26. og 27. september 2007

Vedlagt endeligt program og deltagerliste (side 1-2).

Vedlagt baggrundsmateriale modtaget forud for studieturen fra Justitsministeriet:

- Nøgleoplysninger om Statsfængslerne Østjylland og Sdr. Omme, Arresthuset i Næstved og Pensionerne Skejby, Engelsborg og Lysholmgård (side 3-11)
- Oversigter over medlemmer af Samarbejdsudvalg i hhv. Statsfængslet Østjylland og Statsfængslet i Sdr. Omme (side 12-13).

Endvidere vedlægges til orientering en række tidligere omdelte udvalgsbilag m.v.:

- Justitsministeriets talepapir til samråd 9/11-06 om Pensionen Skejby (side 14-23)
- Rapport om Skejby-modellen, 2006, af Linda Kjær Minke (rapportens konklusion) (side 24-27)
- Resumé af Retsudvalget studietur til fængsler i Jylland 29/3-04 (hvor udvalget bl.a. besøgte Pensionen Skejby og Statsfængslet i Østjylland) (side 28-32)
- Rapporten: Indstilling vedrørende sikkerhed i Kriminalforsorgens institutioner, 2006 (kommissorium og sammenfatning) (side 33-39)
- Rapporten: Indsatte i danske fængsler, Uddannelse og uddannelsesønsker, 2007 (sammenfatning) samt justitsministerens svar på udvalgs spørgsmål herom (side 40-47)
- Artikler om Pensionen Engelsborg (side 48-52).

Udvalgssekretæren medbringer mobiltelefon (tlf. 33 37 38 93) under studierejsen.

Med venlig hilsen
Jørgen Nielsen,
udvalgssekretær.

**Program for Retsudvalgets studiebesøg til fængsler m.m. i Jylland og på Sjælland
den 26. og 27. september 2007**

Den 26. september 2007

Fly fra København til Tirstrup kl. 7.50-8.25. Transport fra Tirstrup med bus til Skejby.
Ankommer man med tog, tager man selv taxi til Skejby (turen tager ca. 15 min.).

09.00 – 10.30 Besøg i Pensionen Skejby, P. O. Pedersensvej 1, 8200 Århus N, med rundvisning og orientering om pensionens indsats for udslusning og resocialisering

10.30 – 11.15 Bus til Statsfængslet Østjylland

11.15 – 13.45 Besøg i Statsfængslet Østjylland, Frodedalsvej 3, 8700 Horsens

11.15 – 12.30: Rundvisning og orientering med fokus på de sikkerhedsmæssige aspekter ved fængslet, herunder frokost.

12.30 – 13.00: Møde med de indsattes talsmænd

13.00 – 13.20: Møde med fængslets ledelse

13.20 – 13.45: Møde med fængslets hovedsamarbejdsudvalg

13.45 – 14.45 Bus til Statsfængslet ved Sdr. Omme

14.45 – 17.15 Besøg i Statsfængslet ved Sdr. Omme, Holdgaardsvej 142, 7260 Sdr. Omme

14.45 – 16.00: Rundvisning og orientering med fokus på fængslets indsats for et godt arbejdsmiljø.

16.00 – 16.30: Møde med de indsattes talsmænd

16.30 – 16.50: Møde med fængslets ledelse

16.50 – 17.15: Møde med fængslets hovedsamarbejdsudvalg

17.15 – 21.00 Bus til Næstved (sandwich m.m. i bussen). Ankomst og indkvartering på Mogenstrup Kro, Præstø Landevej 25, 4700 Næstved

Den 27. september 2007

08.40 – 09.00 Bus fra Mogenstrup Kro til Arresthuset i Næstved

09.00 – 11.00 Besøg i Arresthuset i Næstved, Hjultorvet 2, 4700 Næstved, med rundvisning og orientering om forholdene i et af Kriminalforsorgens gamle arresthuse

11.00 – 12.00 Bus til Pensionen Lysholmgaard

12.00 – 14.00 Besøg i Pensionen Lysholmgaard, Stavnsbjergvej 11, 2650 Hvidovre, med rundvisning og orientering med fokus på pensionens indsats for udslusning og resocialisering, bl.a. i form af kurserne Job-Uddannelse-Fritid, herunder frokost

14.00 – 14.30 Bus til Pensionen Engelsborg

14.30 – 16.30 Besøg i Pensionen Engelsborg, Gl. Bagsværdvej 39, 2800 Lyngby, med rundvisning og orientering med fokus på pensionens indsats for udslusning og resocialisering, herunder familiehuset

16.30 – 17.00 Bus til Christiansborg

Deltagerliste til studietur til fængsler m.m. i Jylland og på Sjælland den 26.-27. september 2007 (opdateret 20/9)

Medlemmer:

- Peter Skaarup (DF)
- Michael Aastrup Jensen (V)
- Karsten Nonbo (V)
- Søren Pind (V) (deltager kun 26/9)
- Lissa Mathiasen (S)
- Kim Christiansen (DF)
- Simon Emil Ammitzbøll (RV)
- Anne Baastrup (SF) (deltager ikke i besøgene på Pensionen Lysholmsgaard og Pensionen Engelsborg)

Udvalgssekretariatet:

- Jørgen Nielsen, udvalgssekretær
- Charlotte Andersen, udvalgsassistent

Justitsministeriet:

- Lene Espersen, justitsminister (deltager kun 27/9)
- Michael Lunn, departementschef (deltager kun 27/9)
- Christian Dahl Hesthaven, ministersekretær (deltager kun 27/9)
- Thorkild Fogde, afdelingschef
- John Vestergaard, kontorchef
- Jens Røn, kontorchef
- Janus Rønholt Hansen, konsulent
- William Rentzmann, direktør for Kriminalforsorgen

NOTAT

Dato 24. september 2007 Journalnr. 06-1011-354
Emne Nøgleoplysninger om Statsfængslerne Østjylland og Sdr. Omme, Arresthuset
i Næstved og Pensionerne Skejby, Engelsborg og Lysholmgård
Til Justitsministeriet
Kopi til
Sagsbehandler Mads Jespersen

Pension Skejby

1. HISTORIE

Pensionen blev taget i brug i 1969 under navnet Ungdomspension Skejby. Pensionen skilte sig allerede fra starten ud ved at beboerne havde indflydelse på regler, samvær og adfærd i pensionen. Fra 1973 har det været tilladt at lade ikke dømte flytte ind i pensionen med henblik på at de "normale" (ikke kriminelle) adfærdsmønstre skulle være fremherskende.

2. FYSISKE RAMMER

Pensionen er indrettet i en murstensbygning med to etager og en kælder. Der er en lejlighed og 25 værelser til beboerne (heraf 9-10 til "minusbeboere" (ustraffede)). Tre værelser er lidt større end de andre og har eget bad og toilet. For de øvrige værelser er der fælles bad og toilet. Køkkenafdelingen er opdelt i fire mindre sektioner og i forlængelse af køkkensektionerne er der opholds- og spisestue.

I huset er der computerrum, tv-stue, træningsrum, opholdsrum med billardbord mv., træværksted samt et øvelokale. To pavilloner rummer musiklokale, computerrum, værksted til træ, keramik, glas og læder. I to sammenbyggede containere er der metalværksted. Pensionen ejer også en fiskekutter.

3. PERSONALE

Pensionen har 18 medarbejdere, heraf 12 døgnmedarbejdere, to projektmedarbejdere, en forstander, en viceforstander, en kontorfunktionær samt en pedel.

4. ØKONOMI

Pensionen har i 2007 fået tildelt en driftsbevilling (dvs. ekskl. lønninger) på 1,1 mio. kr.

5. BEBOERNE

Pensionens målgruppen er hele Kriminalforsorgens klientgruppe og det tilstræbes at sammensætte beboerne, så ingen særlige grupper bliver toneangivende. Ca. 40% af beboerne er "minusbeboere" – dvs. ustraffede – og normalt unge på 20-26 år.

De domfældte beboere spænder aldersmæssigt vidt (medio september 2007 mellem 17 og 59 år) og kan være betinget dømte, prøveløsladte, udstationerede fra fængsler, afsonere i henhold til straffelovens § 68, § 69 og § 78 eller anbragt i varetægtsurrogat.

6. BESKÆFTIGELSE OG BEHANDLING

Der arbejdes målrettet på at gøre den enkelte ansvarlig for sit liv og sine handlinger og der kræves at beboerne deltager i det sociale liv, også ud over de obligatoriske møder.

Alle beboere er beskæftiget enten på det almindelige arbejdsmarked eller ved uddannelse (AMU, teknisk skole eller andre uddannelsesinstitutioner).

Desuden har pensionen har et særligt beskæftigelsesprogram med udgangspunkt i sine værksteder, rengøringen af pensionen, vedligeholdelse af hus og have samt særlige uddannelses tiltag.

Alle beboerne er – som led i ADL-indsatsen (almindeligt daglig liv) - desuden knyttet til en af fire grupper, der skal sørge for egen forplejning mv. (indkøb, madlavning, rengøring og vedligeholdelse).

Pensionens brobygningsprojekt har til formål at forbedre arbejdet for indsatte, der er på vej ind i pensionen, under deres ophold og efter udflytning.

Pensionens medarbejdere kan desuden forestå forskellig programvirksomhed. I øjeblikket tilrettelægges yderligere programvirksomhed indeholdende det Kognitive Færdighedsprogram, Booster og Anger Management.

Et forskningsprojekt fra 2006 "Skejby-modellen – et socialt eksperiment om udtynding af kriminelle" konkluderer, at recidivprocenten generelt er på 50 for Skejby klientel mod 61 for en kontrolgruppe fra de øvrige pensioner.

Statsfængslet Østjylland

1. HISTORIE

I forbindelse med finanslovsaftalen i 1998 og flerårsaftalen om Kriminalforsorgens overordnede mål og rammer for perioden 1999 til 2003 blev det besluttet, at opføre et nyt fængsel til erstatning for Statsfængslet i Horsens.

I maj 1999 blev der nedsat en projektgruppe til at forestå den indledende planlægning af processen og til at undersøge og beskrive funktions- og kvalitetskravet til det nyt fængsel.

Projektgruppens indstilling forelå i juni 2000 og blev herefter tiltrådt af forligspartierne bag flerårsaftalen.

Fængslet blev indviet den 2. oktober 2006 og de første indsatte blev overført til fængslet 14 dage senere den 16. oktober 2006.

2. FYSISKE RAMMER

Det samlede grundareal, inkl. sikkerhedszone, udgør ca. 65 hektar. Arealet inden for ringmuren udgør ca. 12,5 hektar eller 125.000 m². Ringmuren er 1366 meter lang og på den udvendige side er der i en afstand af 14 meter fra ringmuren opført et afgrænsningshegn af 3 meters højde. På den indvendige side af muren er der i en afstand af 8 meter opført et hegn af 5-6 meters højde. Mellem muren og de to hegn, er der en kameraovervåget alarmzone.

De overordnede principper for fængslets udformning har været:

- spredt lav bebyggelse, hvor institutionspræget nedtones
- høj perimetersikring
- sikkerhed baseret på en kombination af dynamisk og statisk sikkerhed
- høj grad af fleksibilitet
- sektionering af fængslet
- gode og moderne faciliteter til arbejde, uddannelse, behandling og fritid for de indsatte
- et godt, sikkert og trygt arbejdsmiljø for personalet.

Fængslet består af 9 bygninger, heraf 8 inden for ringmuren.

Heraf er fem belægsbygninger med en samlet kapacitet på 228 pladser. Belægsbygningerne har 48 pladser hver (Bygning A-D) og 36 pladser (Bygning E). Heraf:

- 24 pladser i en arrestafdeling
- 6 pladser i en kvindeafdeling
- 18 pladser i en afdeling med styret fællesskab
- 24 pladser i en afdeling for stoffrie indsatte
- 24 pladser i en behandlingsafdeling
- 24 pladser til negativt stærke indsatte
- 12 pladser er en særligt sikret afdeling.

De resterende 96 pladser er almindelige fællesskabsafdelinger.

De øvrige bygninger omfatter portbygning, besøgsrhus, kulturhus og personalehus.

De indsatte er anbragt i enkeltceller, som alle har et grundareal på 12,6 m² med bad, toilet og vaskekumme.

3. PERSONALE

Den 30. juni 2007 var der ved statsfængslet i alt 272 ansatte, hvoraf 154 (56,6 %) var mænd og 118 (43,4 %) var kvinder.

Fængslets direktion består af 1 fængselsinspektør, 2 vicefængselsviceinspektører, hvoraf den ene er souschef.

Den største faggruppe er fængselsfunktionærerne, som udgjorde 172 ansatte, hvoraf 59 (34,3 %) var ansat på prøve.

I fængselsfunktionærgruppen var 101 (58,7 %) mænd, mens 71 (41,3 %) var kvinder.

Andre faggrupper er værk mestre (faguddannede arbejdsledere for de indsatte på værksteder m.v.), forsorgsmedarbejdere, som er socialrådgiveruddannede, lærere, sundhedspersonale, administrativt personale samt organist og fængselspræst.

4. ØKONOMI

Fængslets totalbudget i 2007 er på 113,5 mio. kr., hvoraf 95 mio. kr. er lønsum.

5. BESKÆFTIGELSE OG BEHANDLING

Beskæftigelsestilbuddene i fængslet omfatter snedkeri, småindustri (montagearbejde), rengøring, metalværksted, serviceværksted (pasning af de udendørs anlæg) samt undervisning og programvirksomhed.

Behandlingsafdelingen har mandlige stofmisbrugere som målgruppe. Der ikke krav om rene urinprøver ved indskrivningen, idet nedtrapning findes på afdelingen. Efter et forløb på 6 uger skal urinprøverne være helt rene.

Behandlingen varetages af behandlingsinstitutionen Hjulsøgaard i samarbejde med fængslets personale.

På tværs af afdelingerne er der mulighed for behandling for hashmisbrug. Kriteriet for at komme i behandling er, at man skal have et ønske om at ændre på sit hashmisbrug. Behandlingen varetages af Hjulsøgård-fonden og målgruppen er både mænd og kvinder.

Ligeledes på tværs af afdelingerne er der tilbud om psyko-social støtte i forbindelse med substitutionsbehandling (metadon- samt øvrig medicinsk understøttet behandling) for stofmisbrugere. Også denne behandling varetages af Hjulsøgård-fonden og er rettet mod både mænd og kvinder.

Undervisningen er tilrettelagt som enkeltfagsundervisning med tilbud om undervisning i FVU, dansk, matematik, engelsk, dansk for fremmedsprogede, engelsk for fremmedsprogede, selvstudium. Der kommer ca. 50 indsatte i skolen.

Statsfængslet ved Sdr. Omme

1. HISTORIE

Fængslet blev taget i brug i 1933 under navnet Arbejdshuset ved Sdr. Omme og husede oprindeligt "vanemæssige men relativt ufarlige forbrydere". I perioden 1943-45 var fængslet beslaglagt af tyskerne.

2. FYSISKE RAMMER

Fængslet består af 6 belægsbygninger, et antal større og mindre bygninger til beskæftigelse og aktiviteter samt 41 lejeboliger. Fængslets samlede areal dækker ca. 30.000 m².

Fængslet er løbende blevet renoveret, senest med fokus på belægsbygninger og centralvagt. Hertil kommer følgende planlagte/igangværende projekter:

- Opførelse af en ny snedkerihal med byggestart primo oktober 2007
- Renovering af administrationsbygningen over to etaper (forventet opstart 1. kvartal 2008).
- Opførelse af nyt plantørringsanlæg inkl. Bygninger 2008 – 2009
- Renovering af de indsattes stuer i etaper med opstart på afdeling F i 2006 (en 8 års plan med udskiftning af celleinventar)
- Løbende udskiftning af tag på landbrugsbygningerne 2004 - 2008
- Etablering af ny smedje samt ombygning af den eksisterende i etaper fra 1998 – 2008

3. PERSONALE

Fængslets ledere har i løbet af sommeren deltaget i et pilotprojekt med lederevaluering og der er nu aktiviteter i gang med henblik på kompetenceudvikling.

Fængslet har igennem de seneste 5-6 år prioriteret arbejdsmiljøet med etablering af fælles personalehus, træningsfaciliteter, frugtordning, lokal kompetenceudvikling, fælles motionsdag med de indsatte m.v. Der arbejdes desuden med at etablere en fælles spiseordning for personalet med fælles kantine og sund kost.

4. ØKONOMI

Fængslets totalbudget i 2007 er på 61,4 mio. kr., hvoraf lønnen udgør 45,8 mio. kr.

5. DE INDSATTE

Den samlede kapacitet er i 2007 på 195 pladser, heraf 151 åbne pladser, 22 halvåbne pladser, 7 arresthuslignende pladser samt 15 pladser i en behandlingsafdeling. Desuden er der hele året løbende friholdt 4 celler pga. renovering.

Fængslet modtager domfældte fra Jylland og Storkøbenhavn.

6. BESKÆFTIGELSE OG BEHANDLING

Fængslet har gennem de seneste år prioriteret en omlægning og effektivisering af beskæftigelsesområdet, der tidligere bestod af flere forskellige mindre værkstedsområder. Fængslets beskæftigelse er nu grundlæggende opdelt i produktion, service og skole. Et bærende princip er, at de indsatte både kan gå i skole og være tilknyttet et værksted.

Produktionen består af produktionskøkken, grønne fag bestående af gartneri, skovbrug og kvægdrift, møbelproduktion samt et produktionsværksted.

Serviceområdet består af murer, maler, tømrer, smedje, elektriker, rengøring, depot, chauffør, kirketjener samt park og anlæg.

Skolen har ca. 50 indsatte tilknyttet og der undervises bl.a. i FVU - dansk, specialundervisning i dansk, dansk som andet sprog, FVU - matematik , engelsk, EDB og filosofi. Derudover ydes der hjælp til de selvstuderende, som måtte have behov herfor.

Behandlingsafdelingen er et tilbud til mandlige stofmisbrugere fortrinsvis i alderen 18-35 år, der er motiveret for behandling og har mindst 3 måneder tilbage af afsoningen ved opstarten. Rene urinprøver er ingen betingelse for optagelse. Behandlingen varetages af behandlingsinstitutionen ProSpringbrættet i samarbejde med fængslets personale. Der er tale om psykosocial behandling baseret på gruppeterapi, individuel terapi og kunstterapi.

På tværs af afdelingerne er der desuden mulighed for behandling for hashmisbrug. Behandlingen varetages af ProSpringbrættet. Kriteriet for at komme i behandling er, at man skal have et ønske om at ændre på sit hashmisbrug, hvilket vil sige, at der ikke er ufravigeligt krav om, at målet fra begyndelsen skal være total afholdenhed, men kan også være et ønske om at reducere forbruget.

Ligeledes på tværs af afdelingerne er der tilbud om psyko-social støtte i forbindelse med substitutionsbehandling (metadon- samt øvrig medicinsk understøttet behandling) for stofmisbrugere.

Arresthuset i Næstved

1. HISTORIE

Ting- og Arresthuset blev opført i 1855-56

2. FYSISKE RAMMER

Kapaciteten er på 16 pladser, heraf 12 enkeltceller og 2 dobbeltceller.

Arresthuset er løbende blevet ombygget med bl.a. dybfrostkøkken, nyt fritids- og arbejdslokale, ny indgang og nyt portanlæg.

3. PERSONALE

Arresthuset har 12 fuldtidsstillinger (en arrestforvarer og 11 opsynspersonale).

4. ØKONOMI

Arresthusets driftsbevilling (dvs. ekskl. lønninger) i 2007 er på ca. 1. mio. kr.

5. DE INDSATTE

Arresthusets klientel består næsten udelukkende varetægtsarrestanter.

6. BESKÆFTIGELSE OG BEHANDLING

De indsatte beskæftiges med montagearbejde eller undervisning. Montagearbejdet kan f.eks. være pakning af rawlplugs. Undervisningstilbuddet omfatter dansk og regning/matematik på basalt niveau.

Desuden har arresthuset siden udgangen af 2006 haft et forbehandlingsprojekt for stofmisbrugere i samarbejde med KiF-afdelingen i Sydsjælland og Lolland-Falster, politiet og regionens kommuner. Forbehandlingen varetages efter importmodelprincippet af de kommunale behandlingscentre og retter sig mod misbrugere blandt varetægtsarrestanter og afsonere, som via projektet afklares, motiveres og forberedes på, hvad det indebærer at komme i egentlig behandling.

Projektet er bygget op over et antal moduler og danner grundlag for, at primærbehandlingen kan iværksættes ved overførsel til et fængsel eller i en kommunal/privat behandlingsinstitution i tilfælde af løsladelse.

Pensionen Lysholmgaard

1. HISTORIE

Pensionen Lysholmgaard er en firelænget landbrugsejendom, der blev opført i 1906. I 1930'erne blev ejendommen overtaget af fængselsvæsenet og (frem til 1985) brugt som arbejdsplads (uden beboelse) for indsatte i Anstalten ved Herstedvester og Statsfængslet Vridsløselille. I perioden fra 1985 til 1996 blev ejendommen udlejet til Dansk Røde Kors, der brugte ejendommen som asylcenter. Den nuværende Pensionen Lysholmgaard blev etableret i 1996 som en udslusningspension med undervisning i det kognitive færdighedsprogram.

2. FYSISKE RAMMER

Pensionen Lysholmgaard har en godkendt kapacitet på 25 beboere. Ejendommen består af en hovedbygning og tre længer. I hovedbygningen er indrettet administration, mødelokaler, teknik og depoter. En længe bygget i 1999 fungerer som møbel- og lagerhal.

Beboerafsnittet er opdelt i tre afdelinger. Alle værelser er enkeltværelser med adgang til fælles bad og toilet. I længerne er endvidere indrettet fritidscenter, tv-stue, edb-café, skolestue, tv-køkken m.m.

Pensionen er døgnbemandet og der er indrettet kontor og overnatningsfaciliteter til de vagthavende. Pensionen råder i øvrigt over en mindre sportshal, motionsrum, værksteder, børnelegeplads og andre lokaliteter.

3. PERSONALE

Pensionen har 25 medarbejdere, herunder 13 døgnmedarbejdere, en forstander, en viceforstander, en fuldmægtig, en kontorfunktionær, en værkfører, en projektleder til Ungeprojektet, to pedeller samt fire medarbejdere i arbejdsdriften.

4. ØKONOMI

Pensionen har i 2007 fået tildelt en driftsbevilling (dvs. ekskl. lønninger) på ca. 2 mio. kr.

5. BEBOERNE

Lysholmgaard er en udslusningspension rettet imod mandlige såvel som kvindelige afsonere - udstationerede eller anbragte i medfør af straffuldbyrdslovens § 78. Desuden har man et antal akutpladser for tilsynsklienter og unge mellem 15 og 17 år.

6. BESKÆFTIGELSE OG BEHANDLING

Hovedparten af beboerne arbejder og modtager undervisning på pensionen, men der er også mulighed for at arbejde og gå i skole uden for pensionen.

Nogle er beskæftiget "husmænd" og tager sig af rengøring og vedligehold af pensionen, mens andre deltager i miljøprojektet, hvor pensionen afhenter brugte møbler, renoverer og sælger dem.

Pensionen tilbyder en lang række programmer og har et omfattende aktivitetstilbud og kan tilbyde efterværn for beboerne

Beskæftigelses- og behandlingstilbuddene omfatter Job-uddannelse-Fritid (JUF), Det kognitive færdighedsprogram, Booster, Anger Management og Frysepunkt, Møbel og Miljøprojekt, Transport-, arbejdsstrænings-projekter m.fl., Ungeprojektet (i samarbejde med Pensionerne Brøndbyhus og Engelsborg)

Pensionen Engelsborg

1. HISTORIE

Pensionen Engelsborg i Lyngby og har eksisteret siden 1930'erne. Indtil 1951 var Engelsborg udelukkende en institution indrettet til kvinder, undergivet foranstaltninger efter den daværende lovgivning om Børne- og Ungdomsforsorg. I 1951 blev institutionen overtaget af Dansk Forsorgsselskab og siden 1973 har Engelsborg hørt under Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. FYSISKE RAMMER

Pensionen består af en hovedbygning og en beboerfløj. Hovedbygningen er opført i 1880'erne og 1.sal bygget på i 1930'erne. Beboerfløj og forbindelsesfløj blev bygget til i 1960. I 2005 blev med bl.a. tilskud fra Socialministeriet opført et familiehus (pavillon) ved siden af hovedbygningen.

Engelsborg har plads til 25 beboere som indlogeres på enkeltværelse eller mindre lejligheder. I hovedbygningen er desuden køkken, spisestue, opholdsstue, billardrum, et stort kondirum, solarium samt værksted. Familieafdelingen har fælles køkkenfaciliteter og fælles spisestue med tilstødende legerum til børnene.

Personalerummene omfatter kontorer for forstander, viceforstander og et personalekontor, sekretærrum, mødelokale samt værelser til ansatte, der har overnatningsvagt.

3. PERSONALE

Pensionen har i alt 22 medarbejdere. Der er 13 døgmedarbejdere, en forstander, en viceforstander, tre kontorfunktionærer samt en pedel. Til pensionens familiehus er udover døgmedarbejdere tilknyttet en projektkoordinator, en dagpædagog samt en familieterapeut.

4. ØKONOMI

Pensionen har i 2007 fået tildelt en driftsbevilling (dvs. ekskl. lønninger) på ca. 1,3 mio. kr.

5. BEBOERNE

Pensionen har en godkendt kapacitet på 25 beboere. Beboerne kan være af begge køn, udstationerede eller anbragte i medfør af straffuldbyrdslovens § 78. I familiehuset kan mor og barn bo sammen med en far, som er § 78-anbragt. Beboerne kan også være unge mellem 15 og 17 år. Endelig modtager pensionen ikke sexkriminelle.

6. BESKÆFTIGELSE OG BEHANDLING

Beboerne kan arbejde eller gå i skole uden for pensionen. I pensionen kan beboerne arbejde som "husmænd" og tage sig af rengøring, havearbejde og vedligehold.

Engelsborg fungerer også som en familieinstitution, hvor forældre har mulighed for at tage deres børn med under et nødvendigt institutionsophold. Familiehuset rummer 5 selvstændige lejligheder på 20 m² med eget badeværelse.

Pensionen deltager desuden (i samarbejde med Pensionerne Brøndbyhus og Lysholmgaard) i det såkaldte Ungeprojekt.

SU-MEDLEMMER

A.

Fængselsinspektør Jørgen Bang
Vicefængselsinspektør Michael Schrøder
Vicefængselsinspektør Jens Jørgen Nielsen
Beskæftigelsesleder Tue Nyrup Rasmussen
Afdelingsleder Jan Mark Mouritsen
Afdelingsleder Bent Hansen
Personale- og sikkerhedskonsulent Kaj Rasmussen
Behandlingskonsulent Anne Stampe
Værkmester Sven Erik Kongstad
Fængselsfuldmægtig Malene B. Christensen

B.

Fængselsfunktionær Connie Thonsgaard
Fængselsfunktionær Pernille Sørensen
Ledende værkmester Leo Stærmose
(+ yderligere 2 fra Dansk Fængselsforbund udpeges senere)
Fængselslærer Kirsten Grønnebæk
Fuldmægtig Lene Bøgedal Andersen
Kontorfuldmægtig Birthe Barsø
Overassistent Annette Bang
Socialrådgiver Anette Mortensen

Samarbejdsudvalget i Statsfængslet ved Sdr. Omme

Inspektør Anne Marie Heckscher (SU-formand)

Viceinspektør Anne Therkelsen

Økonomichef Ole Rasmussen

Behandlingskonsulent Helle Riisberg

Personale - og sikkerhedskonsulent Preben Jensen

Afdelingsleder Ove Holm Hansen

Fængselsfunktionær Jørgen Mark (Dansk Fængselsforbund, SU-næstformand)

Fængselsfunktionær Peter Kempf (Dansk Fængselsforbund)

Værkmester Finn Frandsen, (Dansk Fængselsforbund)

Lærer Evy Jensen (Kriminalforsorgsforeningen)

Lone Jensen (HK)

Justitsministeriet

Lovafdelingen

14

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2006-792-0316
Dok: RAJ40469

Besvarelse af spørgsmål nr. 64 af 10. november 2006 fra Folketingets Retsudvalg.

Spørgsmål:

”Ad samrådet 9/11-06 om Kriminalforsorgens Pension Skejby, jf. REU alm. del-samrådsspørgsmål C.

Ministeren bedes tilsende udvalget sit talepapir til samrådet.”

Svar:

Der vedlægges udkast til det talepapir, der dannede grundlag for justitsministerens besvarelse af samrådsspørgsmål C den 9. november 2006.

JUSTITSMINISTERIET

Besvarelse af spørgsmål C af 12. oktober 2006 fra Folketingets

Retsudvalg (REU alm. del)

Spørgsmål:

"Hvilke konsekvenser vil ministeren drage af de seneste undersøgelser fra Kriminalforsorgens pension Skejby, hvor det viste sig, at tilbagefaldsrisikoen var væsentligt nedsat, når indsatte afsoner i et miljø, hvor der er tæt kontakt til ikke-kriminelle beboere?"

Svar:

Jeg vil indledningsvis give et kort rids af pensionen Skejby's historie. Pensionen blev taget i brug i 1969, og der blev fra starten lagt meget vægt på beboerindfyldelse. Der blev holdt beboermøder og etableret et samarbejdsudvalg allerede i de første år.

I 1973 blev Skejby den første pension, som fik tilladelse til, at beboerne selv skulle sørge for madlavning, og samtidig blev det tilladt at lade beboere med ren straffeattest flytte ind på pensionen. Denne gruppe fik fra starten betegnelsen "minus-beboere". Hermed skabtes grundlaget for det, som den dag i dag fortsat er pensionens grundprincipper, nemlig *udtyndning og medindflydelse*.

Udtyndningsprincippet bygger på den filosofi, at beboere med ikke-kriminel baggrund har en positiv indflydelse på de kriminelle beboere og sikrer, at kriminelle normer og kultur ikke fastholdes.

Det glæder mig meget, at der kan påvises positive resultater af arbejdet på Pension Skejby.

Resultaterne påvises i et forskningsprojekt, der blev offentliggjort i januar i år. Projektet hedder "Skejby-modellen - et socialt eksperiment om udtynding af kriminelle".

En af hovedkonklusionerne i rapporten er, at recidivprocenten generelt er på 50 for Skejby's klientel og 61 for en kontrolgruppe fra de øvrige pensioner. Undersøgelsen bygger på en samlet undersøgelsesgruppe, der består af i alt 3371 personer, som er blevet observeret i 2 år efter afgang fra pensionerne.

Det arbejde, der foregår på Pension Skejby, er et meget fint eksempel på nogle af de helt grundlæggende principper for Kriminalforsorgens arbejde - nemlig principperne om normalisering og åbenhed. Idéen bag disse principper er, at hverdagen for en indsat så vidt muligt skal ligne hverdagen udenfor, og at de dømte skal have mulighed for at knytte og vedligeholde forbindelsen til det almindelige samfund.

17

Dette er bærende principper, hvad enten det drejer sig om f.eks. besøg, udgang til arbejde og uddannelse, prøveløsladelse, afsoning i fodlænke eller afsoning på pension.

Pension Skejby er helt speciel i den henseende, at afsonere får mulighed for at bo sammen med unge, der ikke er kriminelle, og som er under uddannelse eller i arbejde. Evalueringen har sandsynliggjort, at modellen kan medvirke til at få flere på rette spor, få flere i uddannelse og bidrage til at mindske tilbagefald til ny kriminalitet.

Men det er vigtigt at forstå, at det centrale på Pension Skejby er at skabe en positiv kultur blandt de indsatte, så de bliver modtagelige for at se nye muligheder. Dette gøres gennem en pædagogisk tilgang, der vægter individualitet, medindflydelse og ansvar.

18

Modellen med at lade ikke-kriminelle bo sammen med de kriminelle er altså blot ét element i et bredere koncept.

Endvidere skal man huske, at det i evalueringen understreges, at konceptet kun er muligt, fordi medarbejdere og ledelse på stedet går hundrede procent ind for netop denne idé, og arbejder som ildsjæle for den. Denne understregning er vigtig, fordi den fortæller os, at vi ikke kan forvente succes blot ved uden videre at udbrede ordningen.

I forhold til en udbredelse af Skejby-modellen til Kriminalforsorgens øvrige pensioner er det derfor vigtigt for mig at fremhæve, at de enkelte pensioner har forskellige målgrupper og pædagogiske tilgange, som de hver især går ind for og arbejder ud fra, og som har deres berettigelse overfor forskellige grupper af indsatte.

For eksempel arbejder Pension Lysholmgård i Hvidovre målrettet på at få indsatte løsladt til job og uddannelse. Det gør de blandt andet ved at kombinere selvudvikling med et uddannelses- og virksomhedsnetværk, der kan forbedre mulighederne for arbejds- og uddannelsespladser.

Pension Engelsborg i Lyngby har nu i godt et år kunnet tilbyde indsatte at afsones sammen med deres børn i et familiehuis. Her har forældre og børn mulighed for at genopbygge en fælles hverdag, og der arbejdes meget målrettet på at udvikle stabile og trygge rutiner, som kan fastholdes efter løsladelse. Det arbejde er ved at blive evalueret, og her vil vi forhåbentlig også se gode resultater.

På Kontrakt pension Fyn, hvor der også er en evaluering på trapperne, har man særlig fokus på udslusning af stofmisbrugere. Andre pensioner har særlig erfaring med at have indsatte med bestemte typer af kriminalitet.

Det kan i tilknytning til understregningen af, at Skejby-modellen ikke blot ukritisk kan udbredes til andre pensioner, tilføjes, at flere af pensionerne ligger på landet, hvor det umiddelbart vil være vanskeligt at rekruttere de ikke-kriminelle beboere, da disse primært findes blandt studerende.

Jeg mener på den anførte baggrund, at en udbredelse af Skejby-modellen er et spørgsmål, der skal tages stilling til i forbindelse med den generelle udvikling på pensionsområdet. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at Kriminalforsorgens otte pensioner med i alt 180 pladser – efter tre år med faldende belæg – nu oplever en stigning i tilgangen, således at den gennemsnitlige udnyttelse i 2006 foreløbig er helt oppe på næsten 95 %.

Dette høje belæg gør det under alle omstændigheder uhensigtsmæssigt at bruge pladser til ikke-kriminelle i de eksisterende pensioner.

Men det er klart, at hvis det på et tidspunkt er hensigtsmæssigt og muligt at etablere en ny pension, så skal Skejby-modellen overvejes.

Det endelige valg af pensionstype må imidlertid afhænge af en konkret vurdering af behov og rammer. For eksempel er Skejby-modellen kun en mulighed, hvis pensionspladserne primært mangler i de store byer med mange uddannelsesinstitutioner.

Endelig skal man huske på, at Skejby-modellen også vil være en dyr model at udbrede, fordi den kræver etablering og drift af pladser til ikke-kriminelle. Prisen per indsat bliver altså noget højere.

Jeg har bedt Kriminalforsorgen om at følge udviklingen på pensionsområdet nøje med hensyn til antallet af pladser og indholdet

på de enkelte pensioner - ikke mindst med henblik på at nedbringe tilbagefaldet til kriminalitet.

24

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 36
Offentligt

Skejby-modellen

Et socialt eksperiment
om uddynding af kriminelle

En kvalitativ og kvantitativ evaluering

Linda Kjær Minke

Januar 2006

Kapitel 18. Konklusion

Pension Skejby er en af Kriminalforsorgens pensioner, hvor man sammensætter beboerne således, at der både bor straffede (plusbeboere) og ustraffede (minusbeboere) på stedet. Derved foregår en udtynning af de kriminelt belastede personer med ikke-kriminelt belastede.

Skejby-modellen er i sin udformning inspireret af resultaterne fra en dansk undersøgelse inden for det danske militær i 1970. Denne undersøgelse konkluderer, at positiv normpåvirkning er mest effektiv, hvis den forgår blandt jævnaldrene kammerater, og at personmiljøet er bedst, når belastede persongrupper udtynnes med ikke-belastede personer.

Pension Skejby forsøger at skabe rammer for, at der kan udvikles en vi-følelse blandt beboerne, idet beboerne inddrages i grupper med henholdsvis plus- og minusbeboere. Beboerne er tilknyttet denne gruppe omkring husholdning og de ugentlige gruppemøder. Den gensidige normpåvirkning foregår både i dagligdagen og på gruppemøderne, hvor beboerne tager dagligdagens genvendigheder og konflikter op som tema.

Udgangspunktet er endvidere, at den bedste behandlingseffekt opnås, når påvirkningen ikke foregår gennem systemrepræsentanter. Medarbejderne på pension Skejby spiller derfor en mindre aktiv rolle i den pædagogiske påvirkningsproces. De fungerer som katalysatorer i en proces, hvor man forsøger at igangsætte holdningsprægede diskussioner beboerne imellem samt sætte fokus på medindflydelse, ansvar for eget liv og ansvar for hinandens trivsel. Det er væsentligt, at der er en tovholder i denne proces. De belastede og ikke-belastede beboere kan ikke blot overlades til hinandens selskab, men det kræver nogen form for pædagogisk styring, om end den skal foregå fra sidelinien.

Medarbejderne anvender ikke samme behandlingsstrategi over for alle beboere, men denne tilpasses den enkelte lovovertræder, idet den pædagogiske praksis er funderet i individualitet og differentiering. Minusbeboerne tager frivilligt ophold på pensionen, og det aspekt betyder, at der ikke opstår den samme form for negativitet og modstand fra beboergruppen, som medarbejderne har erfaret fra andre steder i Kriminalforsorgens institutioner. Plus/minusstrukturen medfører, at der hele tiden er bremseeffekt til stede i gruppen, og konflikter eskalerer ikke i samme grad, som det er oplevet andre steder.

For hovedparten af plusbeboerne gælder, at de har negative erfaringer fra tidligere afsoningsforløb. Flere har derfor en afvisende attitude og taler grimt. Der er desuden en udtalt systemmodstand, og tilliden til de ansatte er minimal. Flere plusbeboere slipper gradvist den negative indstilling til stedet, hvor de er anbragt. Plus- og minusbeboerne deler ikke det samme erfaringsgrundlag med fængselsystemet eller en kriminel fortid. Opfattelsen af, at der er 'os versus de andre', forsvinder gradvist, fordi der ikke er grundlag for et fælles fjendebillede blandt beboerne mod de ansatte.

Ligeledes fralægges fængselsjargonen, og de kammeratlige kommentarer fra minusbeboerne om adfærden betyder, at plusbeboerne lærer andre måder at håndtere konflikter på. Metoden er en regulering gennem den uformelle sociale kontrol samt den daglige interaktion. Herigennem styrkes de ikke-kriminelle normer, hvorved de positive normer tiltager i takt med, at de negative normer forsvinder. Den daglige interaktion funderet i en hverdagslig praksis betyder, at plusbeboerne bliver opfattet som andet end den kriminelle gerning, de er dømt for.

På pension Skejby er der åbenhed omkring, hvad plusbeboerne er dømt for. Dels fortæller de om deres dom på gruppemødet, men de skal også fortælle om det på et beboermøde for hele huset. For nogle plusbeboere er det vanskeligt at indgå i fællesskab med personer dømt for seksualforbrydelser. Flere plusbeboerne ændrer dog opfattelse af disse dømte, som de tidligere mente skulle afstraffes korporligt. På sigt opfattes de som behandlingskrævende mennesker. Seksualforbryderne får derved en afsoning fri for vold.

Minusbeboerne er hovedsagligt studerende inden for det humanistiske og pædagogiske område. Minusbeboernes motivation for at bo på pensionen er, at de gerne vil gøre en forskel socialt og menneskeligt. Hovedparten tiltrækkes af stedets fokusering på det fællesskabsbaserede, hvor personen gives mulighed for at indgå i sociale sammenhænge med mennesker, der virker forskellige fra en selv.

Minusbeboerne opfatter sig ikke som behandlere, men virker nivellerende i forhold til, hvor meget negativitet og systemmodstand der opstår, fordi de ikke deler samme erfaringsgrundlag med det sociale eller strafferetlige system som plusbeboerne. Minusbeboerne oplever, at de på visse områder bliver mere tolerante, og de får erstattet negative stereotype billeder af de kriminelle med langt mere positive og nuancerede billeder.

Minusbeboerne optager ikke plusbeboernes normer omkring konflikthåndtering eller opfattelse af kriminalitet, fordi minusbeboernes holdninger er solidt forankret i en opfattelse af, at kriminalitet ikke er noget, man begår. De tyder således ikke på, at de 'kriminelles' normer har en afsmittende effekt på ikke-kriminelle personer, hvilket andre undersøgelser også understøtter.

Det er endvidere undersøgt statistisk, om udtyndingen af kriminelt belastede med ikke kriminelt belastede personer giver et lavere recidiv. Afsonere fra pension Skejby (eksperimentalgruppen) er sammenlignet med en kontrolgruppe bestående af afsonere fra andre af Kriminalforsorgens pensioner.

Undersøgelgruppen, der består af i alt 3371 personer, er observeret i to år efter afgang fra pensionen. Der er anvendt forskellige recidivkriterier, idet der er set på recidiv i det hele taget (recidiv generelt), recidiv til højere straf end bøde, recidiv til straffelovsovertrædelser samt recidiv til personfarlig kriminalitet.

Der er nogle mindre forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen. Aldersmæssigt er der således flere yngre personer på Skejby, og der er færre personer med blot en grundskoleuddannelse på pension Skejby.

Klienterne på pensionerne må generelt karakteriseres som ganske kriminelt belastede. De fleste har flere alvorlige straffe bag sig, og knap halvdelen er tidligere straffet for personfarlig kriminalitet. Skejby har flere personer med 2-5 forstraffe og færre personer med mange forstraffe end kontrolgruppen. På pension Skejby er der endvidere lidt flere personer, som er dømt for røveri, mens kontrolgruppen har lidt flere, der er dømt for narkotika.

En simpel recidivmåling, hvor der ikke er taget højde for ovennævnte forskelle, viser, at der statistisk signifikant forskel mellem pension Skejby og kontrolgruppen med hensyn til, hvilken sanktion der recidiveres fra. Gælder det recidiv generelt, er recidivprocenten for kontrolgruppen på 61 og på 50 for pension Skejby. I forhold til recidiv til højere straf end bøde er kontrolgruppens recidivprocent på 40 mod 30 for pension Skejby. I forhold til recidiv til straffelovsovertrædelser er kontrolgruppens recidivprocent på 50, mens Skejby er på 41. Når der måles på recidiv til personfarlig kriminalitet, er der ingen statistisk signifikant forskel mellem pension Skejby og kontrolgruppen.

Der er foretaget en Cox regressionsanalyse, hvor der kontrolleres for forskelle mellem eksperimental- og kontrolgruppen med hensyn til personernes køn, alder, antal forstraffe, gerningstype, afgørelsestype, opholdets varighed og uddannelse. Analysen viser, at sandsynligheden for, at en person recidiverer (uanset recidivets art) er 21 procent lavere for eksperimentalgruppen end for kontrolgruppen. Gælder det sandsynligheden for, at en person recidiverer til afgørelser højere end bøde, er der ligeledes tale om 21 procent lavere recidiv for eksperimentalgruppen end for kontrolgruppen. Sandsynligheden for, at en person recidiverer til straffelovsovertrædelser, er 17 procent lavere for eksperimentalgruppen end for kontrolgruppen. For så vidt angår det fjerde recidivkriterium, recidiv til en personfarlig forbrydelse, er der ikke signifikant forskel mellem Skejby og kontrolgruppen.

Der er endelig også foretaget en logistisk regressionsanalyse vedrørende ændringer i personernes uddannelsesmæssige situation. Det kan således antages, at minusbeboernes normer omkring uddannelse kan have en afsmittende effekt, hvilket kan betyde, at personer fra Skejby i højere grad end personer fra de andre pensioner kommer i gang med en uddannelse og får forbedret deres ofte dårlige uddannelsesmæssige situation. Resultatet af denne analyse er, at personer fra pension Skejby – i forhold til kontrolgruppen – har næsten dobbelt så stor sandsynlighed for at have fået forbedret deres uddannelsessituation to år efter afslutningen af pensionsopholdet.

Udtyndingsmodellen synes således ikke alene at have en positiv indflydelse på recidiv, men også på personernes uddannelsesmæssige situation. Set i et samfundsøkonomisk og menneskeligt perspektiv har udtynding af kriminelt belastede personer med ikke-kriminelt belastede således store og åbenbare fordele.

Folketingets Retsudvalg
Christiansborg, den 25. august 2004

Retsudvalget
(Alm. del - bilag 1076)
rejser, besøg
(Offentligt)

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere.

Retsudvalgets studietur til fængsler m.v. i Jylland den 29. marts 2004

På alm. del – bilag 949 er tidligere omdelt et udkast til resume med henblik på drøftelse på udvalgsrådet 17. august. Vedlagt endeligt resume af hovedtræk af Retsudvalgets studietur til fængsler m.v. i Jylland den 29. marts 2004. Bortset fra en enkelt rettelser svarer resume til det tidligere omdelte udkast.

Med venlig hilsen

Jørgen Nielsen,
udvalgssekretær.

Resume af hovedtræk af Retsudvalgets studietur til fængsler m.v. i Jylland den 29. marts 2004

Indledning

Retsudvalget foretog den 29. marts 2004 et studiebesøg til en række fængsler m.v. i Jylland. Nedenfor følger et referat af nogle hovedtræk af studiebesøget. Der henviser i øvrigt for mere detaljerede informationer til bilagene, som bl.a. indeholder baggrundsnotater om de besøgte fængsler m.v.

Deltagere:

Udvalgsformand Anne Baastrup (SF), Freddy Dam (V), Irene Simonsen (V) (fra kl. 13.30), Lissa Mathiasen (S), Per Dalgaard (DF), Helge Adam Møller (KF) (deltog ikke i besøget på Skejby), Elisabeth Arnold (RV), Jann Sjørnsen (KD) (deltog ikke i besøget på Skejby), udvalgssekretær Jørgen Nielsen, overass. Jannie Wagner, Afdelingschef Thorkild Fogde, Justitsministeriet, og konsulent John Vestergaard, Justitsministeriet.

Bilag

1. Program for studieturen
2. Baggrundsnotat for besøg på Statsfængslet ved Nr. Snede
3. Baggrundsnotat for besøg på Statsfængslet Østjylland (Enner Mark)
4. Baggrundsnotat for besøg på Statsfængslet i Horsens (Narkofri Afdeling)
5. Baggrundsnotat for besøg på Pensionen Skejby
6. Justitsministerens pressemeddelelse af 18/2 2004 bl.a. vedr. plan til imødegåelse af tung styrketræning

Statsfængslet i Nr. Snede

Fængselsinspektør Niels Kløve Larsen, økonomichef Kai Larsen og personale- og sikkerhedschef Vagn Nedergaard orienterede om statsfængslet. Det blev i forbindelse med drøftelserne om finansloven for 2003 besluttet at etablere 100 nye fængselspladser fordelt på 85 lukkede pladser og 15 åbne. Statsfængslet beliggenhed bl.a. med hensyn til besøgsmuligheder og personalerekruttering har haft betydning for beslutningen om at etablere pladserne i Nr. Snede. De 15 åbne pladser er etableret i Nr. Snede ved indretning af en nedlagt afdeling. De 85 lukkede fængselspladser var under etablering dels ved at inddrage en eksisterende halvåben afdeling i fængslet dels ved at opføre nye belægbygninger. Udover at inddrage en allerede eksisterende bygning opføres 3 nye belægbygninger med plads til 55 indsatte. Der er tale om enkeltmandsstuer uden bad og toilet. De første bygninger forventes klar til at tages i brug i april 2004. Det forventedes, at den yderligere personalebemanding kommer til at udgøre godt 60 årsværk, som skal rekrutteres og uddannes hen af vejen, herunder i et samarbejde Statsfængslet i Horsens.

Fsva. behandlingstilbud til de indsatte blev det nævnt, at der skal oprettes en særlig afdeling for svage indsatte stofmisbrugere, som har svært ved at begå sig på almindelige fællesskabsafdelinger, særligt i de lukkede fængsler. Målsætning er at motivere de indsatte til at leve en stoffri tilværelse samt at moti-

vere dem for egentlig behandling. Indholdet i dagligdagen vil i øvrigt bl.a. være, at de indsatte får en sund kost og mulighed for fysisk træning samt støtte og motivering til at leve et liv uden stoffer og til at indgå i behandling mod misbrug. Til efteråret forventes starter et program udviklet i Canada, som har til formål at reducere og forbygge voldelig kriminalitet. Målgruppen er personer med gentagen voldelig kriminalitet, som har svært ved at styre deres følelser.

Udvalget fik en rundvisning i fængselet, som bl.a. omfattede de nye enkeltmandsstuer, som var under opføring og beskæftigelsesfaciliteterne. Beskæftigelsesmulighederne for de indsatte på de åbne afdelinger omfatter bl.a. møbelsnedkeri, montageværksted, centrallager, der distribuerer for møbler produceret af Kriminalforsorgens samt en produktionsskole, hvor der arbejdes ud fra en pædagogisk vinkel. For de indsatte på den halvåbne afdeling er der et særskilt et montageværksted, hvor der foretages samlearbejde. For indsatte på isolationsafdelingen er der et værksted.

Udvalget havde under besøget et møde med fællestalsmand for de indsatte. Talsmanden pegede bl.a. på, at det var et stort ønske hos mange indsatte på de åben afdelinger, at der blev gjort noget ved narkoen, og at der f.eks. etableres narkofri afdelinger. Der var meget narkotika i fængslerne, og mange indsatte, som ellers var kommet ud af misbrug, kom på narko igen i fængslet. Talsmanden spurgte til de restriktioner, som var gennemført med hensyn til vægttræning m.v., som følge af fangeoprøret i Nyborg. Han henviste til, at i man Statsfængslet ved Sdr. Omme havde fundet en model, som fungerer godt, og som man gerne vil have overført til Nr. Snede. (Der henviser om Sdr. Omme-modellen og den af Kriminalforsorgen iværksatte plan om imødegåelse af tung styrketræning til bilag 6). Talsmanden nævnte endvidere, at der forud for udslusningen fra fængslet var for lidt eller ingen kontakt til Kriminalforsorgen i friheden og de kommunale myndigheder, og at de fastlagte handlingsplaner ofte ikke var realistisk holdbare. Overordnet var talsmanden rimelig tilfreds med kommunikationen mellem fængslets ledelse og talsmændene og de nyansatte fængselsbetjentes uddannelsesniveau.

Under en frokost med SU havde udvalget mulighed for at tale med personalerepræsentanter.

Statsfængslet Østjylland (Enner Mark)

Udvalget fik lejlighed til at besigtige byggeriet, som umiddelbart foreløbigt fremstod som en perimermuren med en højde på 6 m. og en længde på ca. 1400 m. Muren markerede grænsen mellem fængslet og det omliggende landskab. Arbejdet med støbningen af muren forventedes afsluttet i april 2004. Forud for støbningen af muren var grundmodningen foretaget bl.a. med etablering af forsyningsledningerne til fængslet.

Kontorchef Erik Bang, Kriminalforsorgen, og en repræsentant for arkitektfirmaet Friis & Moltke, som vandt projektkonkurrencen, orienterede om fængselsbyggeriet. Beslutningen om at bygge et nyt, lukket statsfængsel til erstatning for det gamle Statsfængsel i Horsens indgik i flerårsaftalen for perioden 1999-2003. Der vil blive plads til 228 indsatte i fængslet. Der opføres 8 bygninger inden for muren: 4 normalektioner, hver med plads til 48 indsatte, en særligt sikret sektion med plads til 36 indsatte, en besøgsbygning, et kulturhus samt en portbygning. Uden for muren opføres en personalebygning. Det samlede bygningsareal udgør 27.000 m². En væsentlig grundtanke bag byggeriet var sektioneringsmulighederne. Byggeriet åbnede på den ene side mulighed for, at de indsatte indgik i større fællesskaber, men på den anden side også - hvis sikkerhedskravet gjorde det nødvendigt - på opdeling i små sektioner. Mindsteenheden blev på 6 indsatte. Den samlede pris for fængslet bliver på ca. 579 mio. kr. (2004)

priser) Det samlede hovedprojekt var ved at blive færdiggjort, og byggeriet forventes påbegyndt i sommeren 2004 og afsluttet i sommeren 2006. Indtil nu var budgetter og tidsplanerne overholdt. Driften af det nye fængsel skal være 10 pct. billigere i forhold til Statsfængslet i Horsens.

Statsfængslet i Horsens (Narkofri Afdeling)

Fængselsinspektør Jørgen Bang og afdelingsleder Flemming la Cour orienterede om den narkofri afdeling. Afdelingen blev etableret i midten af 90-erne, som en stoffri afdeling under Statsfængslet i Horsens, hvor de indsatte – både tidligere misbrugere og ikke misbrugere – kunne tilbydes afsoning i et stoffrit miljø. P.t. var 12 ud af 15 indsatte tidligere stofmisbrugere. Afdelingen havde været en succes og har fungeret, uden at der er forgået misbrug, og uden at der har været nævneværdige problemer med det omkringliggende samfund. Afdelingen modtager primært indsatte fra Jylland, der ønsker afsoning i et stoffrit miljø. Indsatte opholder sig typisk på afdelingen på mellem 6 måneder og 2 år. Anbringelse på afdelingen vil kunne ske som led i et udslusningsforløb. Indtagelse eller besiddelse af narkotiske stoffer eller udøvelse af eller trusler om vold medfører øjeblikkelig bortvisning. De indsatte skal endvidere deltage i arbejde eller undervisning og i afdelingens øvrige aktiviteter sammen med andre indsatte og personalet. De indsatte skal være ansvarlige for sig selv og vise respekt for andre. Generelt er der en god stemning mellem de indsatte og personalet

Udvalget fik under besøget mulighed for at tale med nogle af de indsatte på den narkofri afdeling. De indsatte gav bl.a. udtryk for, at det var klart bedre at være på afdelingen end på fængslerne, hvor narkotika var det helt store problem, uanset om man var misbrugere eller ej. På den narkofri afdeling med mere faste rammer om dagligdagen kan man derimod koncentrere sig om at få skabt grundlaget for en mere almindelig hverdag efter løsladelsen. Endvidere var muligheder for at komme uden for afdelingen større end på de almindelige fængsler. Samtidig var de indsatte meget opmærksom på konsekvenser i form af bortvisning, hvis reglerne på afdelingen blev overtrådt. Arbejdet på afdelingen – f.eks. at samle reklamer - var nogle gange temmelig kedeligt, men det måtte man tage med for at være på afdelingen. Selv om forholdene på afdelingen således alt i alt var rimelige, var det dog fortsat tale om et fængsel med de begrænsninger, det medfører. Der manglede generelt information og viden i fængslerne om den narkofri afdeling både hos indsatte og personale. Det var vigtigt, at der eksisterede muligheder for at blive overført til en narkofri afdeling, så indsatte misbrugere, der fik nok af forholdene på de almindelige fængsler, kunne tage springet, hvis de var motiverede herfor.

Pensionen Skejby

Pensionsforstander Han Jørgen Tholstrup orienterede om pensionen Skejby, som er speciel derved, at der er en blanding af beboere, som har begået kriminalitet, og beboerne, som har en ren straffeattest. 40 pct. af beboerne – hovedsageligt yngre mennesker - er såkaldte minusklinter. Beboerkombinationen fungerer godt - man forsøger at fremme dialog med respekt for hinanden. Der tales nogle gange højt, men der har ikke været episoder, som har gjort det nødvendigt at involvere politiet. Pensionen arbejder på at gøre de enkelte beboer ansvarlig for sit eget liv og handlinger, og der stilles således krav om, at beboerne er aktive og deltager i det sociale fællesskab og obligatoriske møder. Alle beboere er i beskæftigelse eller uddannelse. Beboerne, der er udstationeret fra fængsler, opholder sig på pensionen på fængselsvilkår svarende til ophold på åbne fængsler. Der foreligger ingen aktuelle undersøgelser om re-

cidiv, men det forventes i værste fald at være svare til recidivet for betinget dømte generelt, dvs. ca. 30 pct.

En af plusklienterne på pensionen fortalte, at han havde oplevet det som et meget stor positivt løft og en stor omvæltning at komme fra et fængsel, hvor beslutninger så at sige bliver taget for en, til Skejby, hvor der stilles krav om ansvarlighed og om, at man kan klare sig selv og begå sig socialt i forhold til pensionen andre beboere, herunder ikke mindst minusklienterne, samt i forhold til uddannelsesforløb m.v.. Samtidig var han meget opmærksom på, at han risikerede at blive sendt tilbage i fængslet, hvis han dummede sig under opholdet på pensionen. Personalet på pensionen var positivt engageret i hans udvikling i modsætning til personalet på fænglerne, som efter hans opfattelse var mere orienteret mod sikkerhedsmæssige forhold. Uanset at det således var væsentlig bedre at opholde på Skejby end i et fængsel, især fordi man i højere grad kunne se fremad, var der dog fortsat tale om en frihedsberøvelse, som ikke var særlig sjov, og med de afsavn, som det giver bl.a. i forhold til familien.

En af minusklienterne på pensionen fortalte, at hendes ophold på pensionen havde givet hende nogle overraskende og spændende oplevelser og en betydelig indsigt i fængselssystemmet m.v. Hun havde i den daglige omgang med de øvrige beboere oplevet at blive udfordret på værdier, som hun havde taget for givet. Det havde givet anledning til nogle undertiden heftige diskussioner. Det var endvidere hendes oplevelse, at de fleste plusklienter ændrede sig i positiv retning efter, at de havde været et stykke tid på pensionen.

Justitsministeriet
Lovafdelingen

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 847
Offentligt

33

21 SEP. 2006

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K.

Dato:
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2006-730-0389
Dok.: RAJ40414
+ bilag

MODTAGET

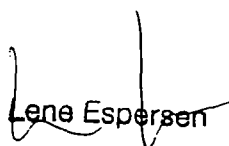
21 SEP. 2006 16⁰⁰

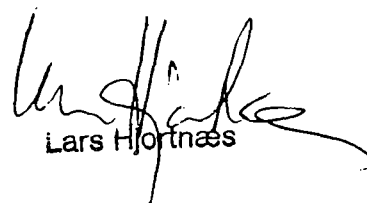
Den Centrale Indlevering

Afsendt med
E-Post 21/9-06

Vedlagt fremsendes i 5 eksemplarer rapporten "Indstilling vedrørende sikkerhed i Kriminalforsorgens institutioner". Rapporten er afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Indstillingen er samtidig sendt til udtalelse i Kriminalforsorgens institutioner. Der vil derefter blive taget stilling til, i hvilket omfang forslagene skal gennemføres.

Lene Espersen

Lars Hjortnæs

1.1. Kommissorium

Baggrund og formål

Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen ønsker, bl.a. på baggrund af en svensk redegørelse vedrørende et antal undvigelses ("Säkert inlåst"), en vurdering af det almindelige sikkerhedsmæssige niveau i Danmark. Man har derfor besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe, som med udgangspunkt i denne redegørelse skal analysere indsatsen på det sikkerhedsmæssige område i Kriminalforsorgen og komme med forslag til forbedringer.

Opgaver

Arbejdsgruppen forudsættes navnlig at koncentrere sine overvejelser om følgende områder:

- 1) *Undersøge behovet for løbende identificering og udskillelse af indsatte, der:*
 - a. er farlige og undvigelsestruede
 - b. begår ny alvorlig kriminalitet under afsoning
 - c. tilhører særlige grupperinger
 - d. har behov for særlige beskyttelsesforanstaltninger

herunder vurdere om der er behov for oprettelse af særlige afdelinger/institutioner og i så fald, hvor mange der skal etableres og hvilket regime der skal være.

- 2) *Undersøge behovet for :*
 - a. et system til risikobedømmelser af alle indsatte – efter indsættelsen
 - b. et underretningssystem til håndtering af særlige oplysninger om indsattes adfærd, tilhørsforhold mv. Det skal indgå i vurderingen om systemerne skal være centrale eller decentrale, hvem, der skal have adgang osv.
 - c. regimeændringer i Kriminalforsorgen generelt.
- 3) *Vurdere sikkerheden set i forhold til personalet på særlig sikret afdeling, herunder:*
 - dynamisk sikkerhed
 - menneskelige fejl
 - personalets sikkerhed på de særlig sikrede afdelinger, herunder om der er behov for særlig uddannelse og rekruttering
- 4) *En vurdering af, om den overordnede ledelse og ansvarsfordeling inden for sikkerheden er optimal, herunder prioritering af sikkerhed i forhold til andre arbejdsopgaver.*
- 5) *Overvejelser om håndtering af situationer der involverer en flerhed af indsatte – eksempelvis oprør, gidseltagning.*
Samarbejde med politiet, beredskabsplaner mv.

6) Niveauet for statistisk (teknisk) sikkerhed

Arbejdsgruppen kan afgive delindstillinger

Økonomisk overslag

Arbejdsgruppens forslag bør være ledsaget af et overslag over de eventuelle økonomiske og personalemæssige konsekvenser.

Ved skrivelse af 8. marts 2006 er kommissoriet udvidet idet arbejdsgruppen tilige skal

- 1) overveje og tage stilling til muligheden for at tillade indsatte i de åbne fængsler at benytte mobiltelefon under opholdet i fængslet (evt. via en lejeordning som den der eksisterer for bl.a. tv-apparater).
- 2) overveje og tage stilling til muligheden for at give indsatte adgang til computer under opholdet i fængslet, enten ved opstilling af pc i de enkelte afdelinger eller lignende eller ved at tillade indsatte at have pc i cellerne.

Arbejdsgruppens forslag bør - foruden overvejelser vedrørende de sikkerhedsmæssige aspekter - være ledsaget af overslag over de eventuelle økonomiske og personalemæssige konsekvenser.

Tidsfrist

Arbejdsgruppen skal afgive sin indstilling i juni 2006

Bilag som kan eller skal inddrages:

Säkert inlåst

Analyse vedrørende sikkerheden ved transport af indsatte fra Kriminalforsorgens institutioner

1.2. Arbejdsgruppens sammensætning

Sikkerhedschef Ole Hansen, Direktoratet for Kriminalforsorgen, formand
 fængselsinspektør Arne Tornvig Christensen
 arrestforvarer Per Schultz, Arresthuset i Sønderborg
 sikkerhedschef Poul Nielsen, Københavns Fængsler
 personale- og sikkerhedskonsulent Kaj Rasmussen, Statsfængslet i Horsens
 personale- og sikkerhedskonsulent Hanne Rasmussen, Statsfængslet i Nyborg
 politiinspektør Hans Corfitsen, Rigspolitiet
 kriminalinspektør, Klaus Munk, Rigspolitiet
 sikkerhedskonsulent Lars Skjødt Vinther, Direktoratet for Kriminalforsorgen
 overvagtimester Marianne Wodstrup, Direktoratet for Kriminalforsorgen
 fuldmægtig Bente Munksø Volkers, Direktoratet for Kriminalforsorgen

Arbejdsgruppen kan holde møder med relevante institutioner, kontorer/enheder og indhente ekspertbistand udefra.

Arbejdsgruppen har afholdt 8 møder og har aflagt besøg i Kriminalvårdsstyrelsen i Sverige herunder besøgt anstalten Kumla.

Poul Nielsen er den 1. december 2005 udtrådt af arbejdsgruppen på grund af alvorlig sygdom.

Sikkerhedschef, Lars Bo Jensen, Københavns Fængsler er indtrådt i arbejdsgruppen i marts 2006.

KAPITEL 2:

For at opretholde et optimalt sikkerhedsmæssigt niveau i Kriminalforsorgen er det vigtigt at forstå, at sikkerhed er en dynamisk proces, som løbende ændres. Det er derfor vigtigt at følge op på og lære af de erfaringer, man får - samt nøje følge udviklingen både i Danmark og i udlandet. Sikkerhed skal håndteres fleksibelt ud fra den aktuelle viden, og det er vigtigt, at Kriminalforsorgen er omstillingsparat.

Sammenfatning

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at indførelse af de foreslåede tiltag nødvendigvis må finde sted i flere tempi. Man finder dog, at selv om de enkelte tiltag kan stå alene, komplementerer forslagene hinanden i en sådan grad, at den optimale effekt alene opnås når og såfremt samtlige tiltag er gennemført.

- Der skal arbejdes på at opnå en højere grad af ensartet og standardiseret sikkerhed for så vidt angår de tekniske løsninger i institutionerne.
- Der skal sættes fokus på sikkerhed både ledelsesmæssigt og for medarbejderne. Det er nødvendigt, at sikkerhed får større opmærksomhed, og at det i højere grad gøres til en naturlig del af det at arbejde i Kriminalforsorgen.
- I et forsøg på at forbedre kapaciteten er der i den seneste tid blevet indført flere nye begreber, blandt andet: halvåbne og halv lukkede afdelinger, arresthuslignende pladser, lukkede afdelinger i åbne fængsler osv. Der er et behov for at få defineret disse afdelingers sikkerhedsmæssige forhold, hvilke kategorier af indsatte der kan placeres på afdelingerne m.v.
- Der skal sættes fokus på et forbedret og mere effektivt samarbejde mellem institutionerne. Der skal arbejdes med at skabe bedre forståelse for, at der er tale om én Kriminalforsorg, som samarbejder om løsning af fælles opgaver.
- De særligt personfarlige og undvigelsestruede indsatte samt indsatte, som har et særligt behov for beskyttelse, skal udskilles og placeres på særlige afdelinger med et højt sikkerhedsniveau, et stramt regime og tæt personaledekning. En sådan udskillelse vil højne det generelle sikkerhedsniveau

og medvirke til, at der ikke er behov for stramninger i forhold til hovedparten af de øvrige indsatte.

- Det foreslås, at der indføres et risikovurderingssystem, som skal anvendes i forhold til alle indsatte. Det foreslås endvidere at der gives mulighed for at enrums-anbringe alle nyindsatte i op til 48 timer med henblik på at få foretaget en sådan vurdering.
- Med henblik på at sikre indsamling og mulighed for systematisk anvendelse af relevante sikkerhedsmæssige oplysninger vedrørende indsatte foreslår arbejdsgruppen, at der oprettes et register – en form for underrettingsdatabase - til håndtering af denne form for oplysninger. Oplysningerne kan anvendes til at underbygge risikovurderingerne, men også give et billede af de indsattes netværk, indsmuglingsveje o.l.
- Det foreslås, at der indledningsvis oprettes 50 særligt sikrede pladser blandt andet i Statsfængslet Østjylland, Statsfængslet i Vridsløselille, Statsfængslet i Nyborg. Der foreslås en særligt fysisk sikring samt særlige retningslinier for regimet på afdelingerne. Det foreslås endvidere, at Straffuldbyrdelsesloven ændres således, at det særlige regime får en særlig hjemmel.
- Det foreslås, at der iværksættes tiltag for at tiltrække og fastholde personale til særligt sikrede afdelinger.
- Der er behov for at forbedre Kriminalforsorgens muligheder for at beskytte indsatte, som er truede på grund af vidneforklaringer, kriminalitet, tilhørsforhold til bander m.v. Det foreslås, at det gøres muligt at placere indsatte i denne kategori på særligt sikrede afdelinger, ligesom det foreslås, at det gøres muligt at sikre en indsat anonymitet i forhold til identitet og placering. Det kan være nødvendigt at fastholde denne anonymitet efter løsladelsestidspunktet.
- Der bør iværksættes en analyse af overfalds- og brandalarmeringsanlæg samt nødstrømsforsyninger med henblik på at sikre et ensartet og sikkerhedsmæssigt forsvarligt niveau.
- Det foreslås, at der udleveres mobiltelefoner til indsatte i åbne fængsler. Der skal være tale om modeller med begrænsede anvendelsesmuligheder, ligesom telefonerne skal være fastgjorte på cellen. Det foreslås endvidere at besiddelse af andet kommunikationsudstyr – herunder andre mobiltelefoner – kriminaliseres ved lovhjemmel i straffeloven.
- Indsattes adgang til at anvende computere foreslås begrænset, således at alle indsatte i åbne og lukkede fængsler får adgang til at benytte en standalone computer med printer. Det er hensigten at denne kan benyttes som en avanceret skrivemaskine. Al anden brug af computere skal ske i under-

- visningsøjemed og skal være overvåget af medarbejdere. Tilladelse til Internetadgang kan kun gives efter en konkret vurdering baseret på den enkelte indsattes behov set i forhold til institutionens ressourcer. Adgangen til at have computer i egen celle i åbne fængsler foreslås reduceret, således at der ikke er mulighed for at medbringe egen computer, men alene gives mulighed for at leje en i institutionen.
- Det er vigtigt, at Kriminalforsorgen indgår i et samarbejde med politiet for at kunne handle forebyggende, forhindre terrorangreb og optrælle terror-netværk, hvorfor det foreslås, at direktoratets sikkerhedsenhed udbygger samarbejdet med Politiets Efterretningstjeneste.
 - Det foreslås at der aftales faste retningslinier for transport af indsatte. Kategorierne fra risikovurderingen foreslås anvendt, således at indsatte i kategori et, som hovedregel transporteres af politiet. Kategori to transporteres af Kriminalforsorgen med minimum to ledsagere og der anvendes sikringsmidler. Kategori tre transporteres af Kriminalforsorgen og en konkret vurdering afgør sikkerhedsniveauet. Kategori fire er ikke omfattet af forudbestemte sikkerhedsmæssige foranstaltninger.
 - Indsatsledelse er blevet indført i Kriminalforsorgens lukkede fængsler og afdelinger og arbejdsgruppen foreslår, at konceptet udvides til også at omfatte arresthusene. Uddannelsen bør over en periode placeres i Kriminalforsorgens Uddannelsescenters regi.
 - Der fastsættes ensartede regler for materiel herunder foreslår arbejdsgruppen, at Kriminalforsorgen får mulighed for – som et alternativ til cs-gas – at anvende specialskum til at passivisere indsatte.
 - Det stigende antal tilfælde af meget alvorlige af trusler mod medarbejdere har gjort, at det har været nødvendigt at iværksætte særlige beskyttelsesforanstaltninger for berørte medarbejdere. Arbejdsgruppen finder at disse tiltag bør systematiseres og udvikles.
 - Med henblik på at begrænse indsmugling af narkotika skal man være særlig opmærksom på indsmugling rectalt og vaginalt.
 - Gennemgribende ransagninger af hele institutioner er et yderst effektivt middel, hvorfor der bør afsættes ressourcer til at gennemføre et større antal af disse aktioner.
 - Arbejdsgruppen finder, at de eksisterende selvforplejningsordninger bør bevares og det foreslås i den forbindelse, at køkkenknive fastgøres med en stålwire i køkkenerne i de lukkede institutioner. Der skal endvidere i alle institutioner på værksteder o.l., hvor indsatte har adgang til værktøj etableres forhold, der gør det muligt for personalet hurtigt at få et overblik over alt værktøj o.l.

- Beredskabsplanerne i Kriminalforsorgen er ikke på et tilstrækkeligt højt sikkerhedsmæssigt niveau. Arbejdsgruppen anbefaler, at kontrol og opfølgning på beredskabsplaner opprioriteres i direktoratet.
- Det foreslås, at der etableres adgangskontrol for alle personer med ærinde til lukkede fængsler og arresthuse. Ansatte, besøgende, håndværkere, advokater, præster – alle bør legitimere sig og gå gennem enten en detektor-karm eller undersøges med en hånddetektor. Alle skal bære synligt legitimationskort eller besøgskort og der skal udfærdiges retningslinier for adgangskontrol. Yderligere skal alle vareleverancer kontrolleres enten manuelt eller elektronisk.
- Arbejdsgruppen finder, at det eksisterende forbud mod at medbringe private mobiltelefoner i lukkede fængsler skal indskræpes.
- En generel opstramning af sikkerheden i Kriminalforsorgen kræver en forbedret og mere målrettet koordination af de daglige sikkerhedsmæssige opgaver. Det foreslås derfor, at der i både lukkede og åbne fængsler skal være et mindre antal fængselsfunktionærer, hvis ansvarsområde er at indsamle relevante oplysninger om indsatte, koordinere visitationsindsatsen, være kontaktpersoner i forhold til både direktoratets Sikkerhedsenhed og politiet o.l.
- Det er overvejet om der bør indføres en egentlig hvidbog om sikkerhedsmæssige opgaver, en form for sikkerhedshåndbog. Arbejdsgruppen finder, at en sådan snarere kan få en negativ effekt og man er som sådan imod et sådant tiltag. De overordnede retningslinier fastlægges af direktoratet og det er nødvendigt at der er et vist råderum lokalt. Hvornår, hvordan og hvor ofte en sikkerhedsmæssig opgave gennemføres må bero på en konkret lokal fængselsfaglig vurdering. Arbejdsgruppen finder at det er vigtigt, at fastholde et ansvar på lokalt plan.
- Det foreslås, at der ledelsesmæssigt bør indføres ændringer i fængslerne, idet strukturen på personale- og sikkerhedskonsulent området giver anledning til problemer. Strukturen skal fastlægges sådan, at én person har det overordnede ansvar for sikkerheden i den pågældende institution.
- Arbejdsgruppen vurderer, at der klart er behov for at styrke den centrale overordnede enhed, Sikkerhedsenheden, personalemæssigt.

40

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 576
Offentligt

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K.

JUSTITSMINISTERIET
Lovafdelingen

Dato: 26. juni 2007
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.:
Dok.: RAJ40710

Vedlagt sendes til orientering i 5 eksemplarer Direktoratet for Kriminalforsorgens rapport "Indsatte i danske fængsler, Uddannelse og uddannelsesønsker", der er udarbejdet af Peter Koudahl, Danmarks Pædagogiske Universitet.

Formålet med undersøgelsen af indsattes uddannelse og uddannelsesønsker har bl.a. været at få et billede af de indsattes uddannelsesbaggrund og deres motiver for at tage en uddannelse under afsoning samt at undersøge de indsattes eventuelle problemer med basale skolefærdigheder (læsning, skrivning, regning, matematik og IT). Kriminalforsorgen har endvidere ønsket at undersøge, om den undervisning, der i dag udbydes i fængslerne, afspejler de indsattes ønsker om uddannelse under strafudståelsen.

En sammenfatning af undersøgelsens resultater findes på side 4-6 i rapporten.

Undersøgelsens resultater giver direktoratet anledning til følgende initiativer:

På kort sigt vil kriminalforsorgen orientere bl.a. fængselsledelserne om undersøgelsens resultater og drøfte fængslernes beskæftigelsesmuligheder, herunder mulighederne for undervisning.

På længere sigt vil kriminalforsorgen arbejdet for, at de enkelte fængsler kan tilgodese indsattes ønsker om at tage en erhvervsfaglig orienteret ud-

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

entlig

41

dannelse under afsoning. En sådan mulighed for en erhvervsrettet uddannelse er der allerede - i tæt samarbejde med en lokal erhvervsskole - taget skridt til i ét åbent fængsel.

Endelig vil kriminalforsorgen sikre, at indsatte, der ikke har afsluttet folkeskolens afgangsprøve, motiveres til og får mulighed for dette under afsoningen.

Lene Espersen

/

Lars Hjortnæs

Indsatte i danske fængsler

Uddannelse

og

uddannelsesønsker

Peter Koudahl

Danmarks Pædagogiske Universitet

April 2007

for

Direktoratet for Kriminalforsorgen

Sammenfatning af undersøgelsens resultater

- De indsatte har statsborgerskab i 71 forskellige lande. 84,6% har dansk statsborgerskab
- 96,2% af de indsatte er mænd, 3,8% er kvinder.
- Gennemsnitsalderen er 34 år. Den yngste er 18 år og den ældste er 76 år gammel.
- Næsten hver 3. indsat tilhører den mest kriminalitetsbelastede aldersgruppe, der er mellem 25 og 34 år.
- 39% oplyser, at det er første gang, de er fængslet. 60,5 % har været flere gange i fængsel.
- 11,5% oplyser, at de ikke har gennemført en uddannelse – heller ikke svarende til folkeskole. Blandt de 18 til 24 årige er det 16,1%. Blandt indsatte over 35 år har 8% ikke gennemført folkeskolen. Til sammenligning er 0,0% af den danske befolkning opført med "Ingen uddannelse" i Danmarks Statistiks Statistikbank.
- Godt hver fjerde indsatte oplyser at have gennemført en erhvervsuddannelse, hvilket svarer til gennemsnittet for den samlede befolkning.
- Generelt har de yngste indsatte det ringeste uddannelsesniveau.
- 2% af de indsatte og godt 8% af den danske befolkning har en mellemlang videregående uddannelse.
- 2% af de indsatte og 5% af den samlede danske befolkning har en bachelor- eller kandidatgrad.
- 20% af de indsatte deltager i undervisning/uddannelse under afsoning.
- Heraf deltager 28,1% (136) i FVU-læsning og 26% (126) i FVU-regning. Den største gruppe udgøres af indsatte mellem 18 og 24 år (30,9%)
- 15,1% (73) tager AVU trin I og det samme antal tager trin II. Den største gruppe udgøres af indsatte mellem 25 og 34 år (mellem 35,6% og 38,4%).
- 5% (24) oplyser, at de deltager i undervisning for ordblinde.
- 75 indsatte er i gang med en erhvervsuddannelse, og 56 (11,6% af de der uddanner sig) er i gang med HF.
- 630 indsatte, svarende til 38,8% af de indsatte, der *ikke* tager uddannelse under afsoning, angiver, at det er fordi, de ikke har fået information om uddannelsesmulighederne.
- 600 indsatte, svarende til 36,6% af de indsatte, der *ikke* tager uddannelse under afsoning, angiver, at det er fordi, fængslet ikke har uddannelses tilbud, der passer dem.

- Til sammenligning angiver 33%, at de kunne tænke sig at tage erhvervsuddannelse under afsoning. For aldersgruppen 18-25 år er denne andel 40%.
- De indsatte har forskellige motiver for deltagelse i uddannelse. Disse kan inddeles i "Uddannelsens betydning for fremtiden", "Uddannelsens situationsbestemte og sociale funktioner" og "Uddannelsens bidrag til meningskabelse under afsoning".
- Jo kortere straf, jo mere betydning tillægges "Uddannelsens situationsbestemte og sociale funktioner". Jo længere straf jo mere betydning tillægges "Uddannelsens betydning for fremtiden" og "Uddannelsens bidrag til meningskabelse under afsoning". Samme tendens ses i relation til længden af den resterende afsoningstid.
- Jo yngre de indsatte er, jo større betydning tillægges "Uddannelsens betydning for fremtiden" og "Uddannelsens situationsbestemte og sociale funktioner". Jo ældre de indsatte er, jo større betydning tillægges uddannelsens bidrag til "Meningskabelse under afsoning".
- 40% af de indsatte over 45 år, der tager uddannelse under afsoning, er "Helt uenig" i udsagnet "Jeg er tilfreds med undervisningen". For de indsatte mellem 18 og 25 er det 23%.
- 54,3% af de indsatte over 45 år, der tager uddannelse under afsoning, er "Helt enig" i udsagnet "Kravene er for store". For de indsatte mellem 18 og 25 er det 37,7%.
- 44,1% af de indsatte over 45 år, der tager uddannelse under afsoning, er "Helt uenig" i udsagnet "Uddannelsen er tilpasset mine behov". For de indsatte mellem 18 og 25 er det 27,7%.
- Undersøgelsens resultater tyder på, at der er store forskelle på undervisningen, fængslerne imellem: De indsatte tilfredshed med uddannelse varierer betydeligt fra fængsel til fængsel. Tilslutningen til "Helt enig" i udsagnet "Der er for meget lærerstyret undervisning" varierer fra 12% til 57,7% mellem de forskellige fængsler. Tilsvarende varierer tilslutningen til "Helt enig" til udsagnet "Der er for meget gruppearbejde" fra 29,4% til 76%. Tilslutningen til "Helt enig" til udsagnet "Undervisningen er tilpasset mine behov" varierer fra 4,2% til 42,1% mellem de forskellige fængsler. Tilslutningen til "Uenig" i samme udsagn varierer fra 11,8% til 46,2%.
- De indsatte har ringe tillid til, at de kan gennemføre uddannelse med et godt resultat. 56,1% er "Helt uenig" i udsagnet "Jeg tror jeg vil opnå gode resultater".
- 66,5% tror ikke, de kan gennemføre en uddannelse.

- De indsattes studievaner er ikke optimale. 58,2% mener ikke, at de har gode forudsætninger for at lære. 81,5% mener ikke, at det er vigtigt at forstå det, man skal lære. 67% tror ikke, at det, de lærer i den aktuelle uddannelse, er nyttigt.
- Eksamens/prøvesituationen opleves af de indsatte som skræmmende. Hver tredje tænker kun på, hvor galt det kan gå. Samme andel har en ubehagelig følelse ved at gå til eksamen/prøve: Dette i en sådan grad, at de ikke kan huske, hvad de har lært.
- 5,4% af den indsatte rapporterer, at de har store læse- og skrive vanskeligheder. 6,9% har store vanskeligheder med matematik og regning.
- 47,9% af de indsatte har ingen vanskeligheder med læsning/skrivning eller regning/matematik.

Spørgsmål nr. 368 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Hvilke overvejelser giver rapporten Indsatte i danske fængsler - Uddannelse og uddannelsesønsker (april 2007) (resumé vedlagt) Kriminalforsorgen og ministeren anledning til, herunder eksempelvis i forhold til det forhold, at næsten 40 pct. af de indsatte, der ikke tager uddannelse under afsoning, angiver, at det er fordi, de ikke har fået information om uddannelsesmulighederne?”

Svar:

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at rapporten omhandlende indsattes uddannelse blev bestilt af kriminalforsorgen dels med henblik på en afdækning af uddannelsessituationen i kriminalforsorgens institutioner, og dels med henblik på at kunne forbedre og målrette undervisningen af de indsatte.

Formålet med undersøgelsen er således at give et billede af den samlede fængselspopulation, for så vidt angår deres uddannelsesbaggrund, deres motiver for at tage eller ikke tage uddannelse under afsoning, ønsker om uddannelsestilbud og deres vurdering af den undervisning, der aktuelt tilbydes, herunder hvilke forhold, der eventuelt skaber problemer i forhold til at tage uddannelse under afsoning. Endelig har det været formålet at undersøge de indsattes eventuelle problemer med basale skolefærdigheder (læsning, skrivning, regning, matematik og IT).

Resultaterne fra rapporten planlægges i øjeblikket understøttet af en mere kvalitativt orienteret undersøgelse, som forventes at munde ud i nogle mere konkrete anbefalinger til forbedringer af uddannelsesområdet. Dette arbejde igangsættes i efteråret 2007 og forventes afsluttet i 2008.

Der er dog allerede nu iværksat en række initiativer som opfølgning på rapporten.

Direktoratet afholder umiddelbart efter sommerferien møder med samtlige institutioner bl.a. med henblik på at orientere om undersøgelsens resultater og i særlig grad for at drøfte, hvordan informationen om institutionernes beskæftigelsesmuligheder, herunder mulighederne for undervisning, kan forbedres.

I september 2007 vil der som opfølgning herpå blive afholdt møde med de ansvarlige for beskæftigelsen i alle fængsler, hvor det vil blive besluttet, hvordan der konkret skal arbejdes videre med de problemstillinger omkring uddannelse, som påpeges i rapporten.

For så vidt angår rapportens resultater skal det bemærkes, at andelen af indsatte, der modtager undervisning, er betragteligt større for indsatte med længere domme end for indsatte med korte domme.

Hvad angår de erhvervsrelaterede uddannelser, som de indsatte efterspørger i undersøgelsen, skal det oplyses, at indsatte på frigang fra åbne fængsler allerede i dag kan deltage i sådanne uddannelser på lokale erhvervsskoler. I et af de åbne fængsler er der et særligt forsøgsprojekt i gang. Dette er sat i værk netop for at styrke samarbejdet med og anvendelsen af de erhvervsrelaterede uddannelser.

Direktoratet forventer fremover i højere grad at satse på, at de enkelte - især åbne - fængsler indrettes med henblik på at kunne tilgodese de indsatte ønsker om at tage en erhvervsfaglig orienteret uddannelse under afsoningen.

Afslutningsvis skal det bemærkes, at 11,5 pct. af de indsatte (16,1 pct. af de 18-24-årige) i følge rapporten ikke har gennemført en uddannelse svarende til folkeskolen.

Netop denne gruppe gøres der allerede i dag en stor indsats for at motivere til at modtage undervisning, og der vil på baggrund af tallene fra rapporten blive fokusret yderligere på de unge uden uddannelse.

Der er således allerede taget en række initiativer/tiltag på baggrund af undersøgelsens resultater, som vil blive fulgt tæt af kriminalforsorgen.

Jeg kan henholde mig til det, som Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst.

Folketinget – Retsudvalget

Christiansborg, den 2. juli 2007

Til

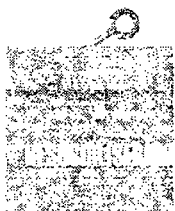
udvalgets medlemmer og stedfortrædere.

Pension Engelsborg

Der henvises til artiklerne i Nyt fra Kriminalforsorgen, nr. 3, 2007: Håndsrækning til friheden og Arbejdsglæden kom tilbage.

Besøg på Pensionen Engelsborg indgår i programmet for udvalgets studiebesøg den 26. og 27. september 2007.

Med venlig hilsen
Jørgen Nielsen,
udvalgssekretær.

Efter en lang dom fik Knud et udslningsophold på Pension Engelsborgs Familiehus. Det bragte familien sammen igen og gav Knud et nyt ståsted i livet.

49

Håndsrækning til friheden

AF JOURNALIST ANETTE MOLBECH

FOTO: TINA ENGHOLF

„Jeg er så stolt. Det er en kæmpe sejr for mig – men det har bestemt ikke været en badeferie,” siger Knud. Efter 10 måneder med familien på Engelsborg er han nu en fri mand. Der har dog været tider, hvor han var fristet til at tage tilbage til Jyderup.

„For det er 100% hårdt arbejde. Man skal tænke sig om to gange, før man siger ja til at afsone på Engelsborg,” understreger Knud.

Før Knud, som har tilbragt fem år bag murene i både lukkede og åbne institutioner, betød udslningen via Engelsborg en unik mulighed for at genskabe familien, som består af kone og to børn på tre og 11 år.

„Den helt store forskel er, at her behandler de én som et menneske. De tror virkelig på det bedste i mig, og det er ikke ligefrem det, jeg har prøvet mest af,” siger Knud fort.

Han er vokset op på et børnehjem og har været på den forkerte siden af loven mere end én gang i løbet af sit 29-årige liv.

Her er vi mennesker

– alle sammen

Nøget af det, der gør forskellen mellem Engelsborg og andre åbne institutioner, er, at

her er der altid nogen, man kan snakke med og få hjælp af.

„Der er en rummelighed og en vilje til at arrangere tingene. Det smitter af, så man bliver et andet menneske – nærmest helt automatisk,” fortæller Knud.

I de åbne fængsler er alt tilrettelagt. Tonen er hård mellem fængselspersonale og de indsatte. Man skal spørge om alt.

På Engelsborg er omgangstonen helt anderledes. Selvfølgelig skal man følge reglerne, og man bliver kontrolleret. Hvis der bliver fundet stoffer eller alkohol, så er det lige lukket tilbage, hvor man kom fra. Kommer man for sent en enkelt gang, får man en opsang.

Men gradvist får man mere tillid og længere snor. Ansvaret kan være svært at håndtere, fordi man som indsat gennem mange år har været vant til, at andre tog sig af alting, så man egentlig bare behøvede at tænke på sig selv, forklarer Knud.

„Jeg føler mig godt forberedt på et liv i frihed. Her har jeg fået mulighed for at være sammen med familien under trygge rammer. Før var jeg bare far af navn. Her har jeg fået muligheden for at være far. Det gør en enorm forskel for hele familien.”

Knud og hans familie har boet i Familiehuset og været i terapi, fået psykologhjælp og rådgivning af socialrådgivere og har på den måde fået mulighed for igen at lære at være en familie.

„Uden hjælp til at bearbejde min situation og til at arbejde med mig selv havde jeg ikke kunnet se mine børn. Herfra har jeg kunnet følge med i deres liv, og det er en

løsning, jeg ikke finder andre steder. Udfordringen var at overtale min kone til at komme herud sammen med børnene. Hun havde jo en fin lejlighed i byen og behøvede egentlig ikke flytte hertil – men hun valgte heldigvis at gøre det.“

For Knud har udslusningen på Engelsborg også betydet, at han er blevet mere afbalanceret og har lært at tøjle sit temperament.

Knud har aldrig haft sammenstød med personalet på Engelsborg, som det ellers skete på de andre institutioner, han har afsonet på.

„Uniformer kunne gøre mig så aggressiv. Uniformeret personale fik mig til at tænke: „De dér skal ikke bestemme over mig“, og så blev jeg bare vred på dem af den grund.“

Psykologhjælp op til tre gange om ugen har både givet ham en dybere indsigt i sig

selv og nogle værktøjer, der kan advare om situationer, som kan udløse hans vrede.

Om Knud

Knud har senest afsonet fem år i både lukkede og åbne institutioner – de sidste 10 måneder tilbragte han med familien på Pension Engelsborg. Knud er nu prøveløsladt i tre år.

Fakta om familiehuset

Pension Engelsborg har eksisteret siden 1979. I 2005 åbnede Familiehuset som et tilbud til indsatte, der her kan afsones sidste del af deres dom sammen med familien i små lejligheder.

I Familiehuset ydes der terapi, rådgivning og psykologhjælp til hele familien, herunder også specifikt til børnene. De fysiske rammer er som i et hjem med fælles stue og løgerum, køkken og bad – men separate lejligheder til familierne.

Beboerne på pensionen – herunder Familiehuset – kommer både fra åbne og lukkede institutioner.

For at få plads på Engelsborg skal man først vurderes – visiteres – grundigt. Man skal være motiveret for at ændre sit liv.

Beboerne tilbringer typisk mellem fire uger og 10 måneder på Engelsborg.

Engelsborgs Familiehus råder over fem lejligheder. Beboerne kan tage kærestes/ægtefæller og børn mellem 0 og 15 år med.

Personalet omfatter fængselsfunktionærer, socialrådgivere, pædagoger, en familierapeut og administrativt personale. Desuden er der tilknyttet psykologer, psykiatere og misbrugskonsulenter.

Foreløbig er Engelsborgs Familiehus enestående både i Danmark og i udlandet.

Familiehuset er et pilotprojekt, som evalueres i efteråret 2007.

Arbejdsglæden kom tilbage

AF JOURNALIST ANETTE MOLBECH
FOTO: TINA ENGHOF

For fængselsfunktionær Katja Skovgård betød ansættelsen på Pension Engelsborg begyndelsen på et nyt arbejdsliv, hvor respekten for det enkelte menneske står i centrum.

» „Jeg lærer noget nyt hver dag og tager mig af mange forskellige opgaver, som før blev varetaget af f.eks. socialrådgivere. Vi arbejder sammen om at få „beboerne“ på ret kurs igen, og det gør en stor forskel for motivationen at arbejde med helheden frem for en enkelt funktion som at „holde vagt“,“ siger fængselsfunktionær Katja Skovgård.

Egentlig er det hendes pædagoguddannelse, hun bruger mest i sit daglige arbejde, og det skyldes i høj grad den måde, arbejdet gribes an på, og det menneskesyn, som er en grundlæggende faktor i al omgang med „beboerne“, som de indsatte kaldes på Pension Engelsborg.

Katja bærer ikke uniform – og dét er hun glad for. Hun mener, den skaber en unødvendig distance.

„Uden uniform kan jeg komme ind på livet af beboerne i et ligeværdigt forhold, hvor vi som mennesker møder hinanden med respekt for de funktioner, vi hver især har her.

Det kan godt lade sig gøre, selv om beboerne afsoner en dom – og der er regler, der SKAL overholdes. Bliver de brudt, får det konsekvenser – derom hersker ingen tvivl.“

Katja har før arbejdet i et lukket fængsel. På Engelsborg møder hun en del indsatte, som hun kender derfra.

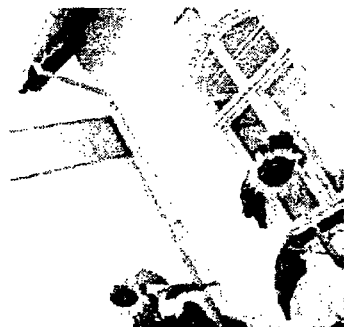
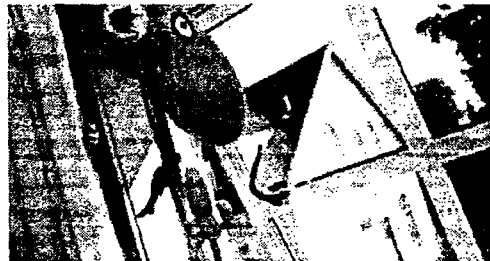
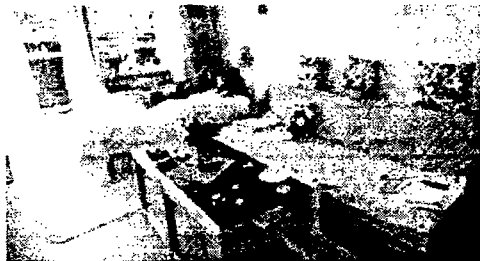
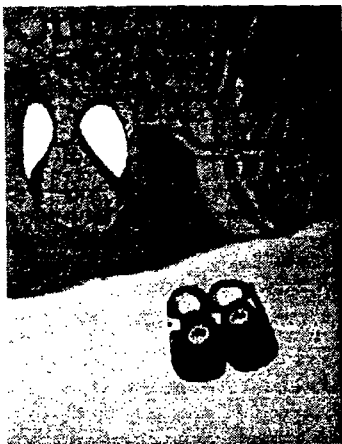
„Det er slående, hvor stor forskellen er på den adfærd, de har her, og den, de udviser i de lukkede fængsler. Hvor de tidligere kunne være aggressive og truende, er de nu positive, åbne og venlige. Den primære årsag er, at vi behandler beboerne som ligesindede mennesker. Vi har mange forventninger og stiller krav til dem hver dag.

Jeg er overrasket over, hvor mange, der bare efter tre-fem måneder er blevet mennesker, som jeg kan identificere mig med. Det

ville jeg aldrig have drømt om, da jeg mødte dem første gang i det lukkede fængsel,“ understreger Katja.

Katja blev færdiguddannet som fængselsfunktionær i 2003. Fra 2000 var hun ansat ved Statsfængslet i Vridsløselille. Hun er også uddannet pædagog og har tidligere arbejdet i børnehave og på børnehjem.

Arbejdsglæden kom tilbage

For Katja har jobskiftet til Engelsborg betydet, at hun har langt færre sygedage. At være ansat i en lukket institution, hvor hele kulturen roterer om magten og systemet – og hvor man aldrig ved, hvornår temperamentet løber af med de indsatte – var et konstant psykisk pres.

Naturligvis er der stor forskel på at arbejde i et lukket fængsel og i en udslusningspension. Men der er også en generel mangel på rummelighed, som gennemsyrrer Kriminalforsorgen, mener Katja.

„Den kultur, som vi allerede som studerende sluses ind i, uddyber magtforholdet mellem indsatte og ansatte, og distancen mellem „dem og os“ understreges konstant.“ Katja mener, at der hersker en misforstået opfattelse i Kriminalforsorgen af, at medfølelse skal man ikke have, og at empati er unødvendig, når vi har med kriminelle at gøre.

Hun er overbevist om, at mange institutioner kunne skabe både jobglæde og bedre resultater ved at give plads til ansatte, som gerne vil bruge deres indfølelse og menneskelige kvalifikationer.

„Jeg ville nok have forladt Kriminalforsorgen, hvis ikke jeg havde været så heldig at få job her. Nu regner jeg med at være ansat her eller på en anden pension i mange år endnu,“ siger Katja.

Engelsborg gav hele familien et løft

Søren Kvistholt er overvagtimester ved Roskilde Arrest. Sidste år henviste han for første gang en indsat til Pension Engelsborg.

– Jeg kendte familiens situation. De var udstødt af hele deres netværk. Deres familie ville ikke kendes ved dem, og de havde intet sted at bo. Manden afsønde en dom. Kvinden og et spædbarn boede på et krisecenter, og den eneste familierelation, der var intakt, var en søster i Jylland.

Så da Søren Kvistholt fandt på at henvise den indsatte – Mustafa – til Pension Engelsborg, var det for at give familien mulighed for at være sammen. I Engelsborgs Familiehus kunne Mustafa og hans familie finde hinanden igen under betryggende rammer og vejledning af professionelle rådgivere og behandlere.

– Alternativet ville være, at Mustafa skulle afsone i Horserøds familieafdeling, hvor hans kone ikke kunne have boet.

En anden mulighed havde ifølge Søren været, at Roskilde Arrests socialrådgivere var trådt til og ekstraordinært havde hjulpet familien med at få en fælles bopæl – men det ville have været uden den støtte og det sikkerhedsnet, som Engelsborg giver i udslusningsfasen.

Søren Kvistholt er ikke i tvivl om, at opholdet på Engelsborg var afgørende for, at Mustafa fik mulighed for at få et fornuftigt familieliv, og at det har medvirket til, at han siden har holdt sig fra kriminalitet.

Rapport om Familiehuset på vej

I forbindelse med midtvejs-evalueringen af Familiehuset blev der i efteråret 2006 lavet en rapport, som nu er på trapperne. Rapporten nævner bl.a. samarbejdsproblemer på pensionen og mobning blandt de ansatte.

„Det er rigtigt, at det var en turbulent tid, dengang rapporten blev lavet,“ siger de ansattes talsmand, Jeannie Harder. „Vi havde haft en periode uden viceforstander, og det betød bl.a., at information fra ledelsen ikke nåede hele vejen ned i huset. Men i dag kan vi slet ikke genkende os selv i rapporten. Vi tager den naturligvis alvorligt, men vi har haft en kæmpe proces i gang i huset, senest med tre „stop-op-dage“ for hele personalet i maj. I dag har tingene ændret sig markant.“

Mustafas og Knuds navne er opdigtede.

